

≡ KNIHA ZLIN

antoine
bello
průzkumníci

FLEET

Antoine Bello

Průzkumníci

antoine
bello
průzkumníci

Copyright © Éditions Gallimard, 2009
Translation © Alan Beguivin, 2014

ISBN 978-80-7473-191-4 (PDF)

Shrnutí Falzifikátorů

V roce 1991 nastoupí Sliv Dartunghuver, mladý Islanďan a absolvent geografie, jako vedoucí projektu do kanceláře environmentálního poradenství Baldur, Furuset & Thorberg. Gunnar Eriksson, jeho přímý nadřízený, mu brzy prozradí, že kancelář zaštiťuje činnost tajné organizace – Konsorcia pro falzifikaci reality. Agenti KFR, rozesetí ve stovkách sekcí a buněk všude po světě, tvoří scénáře, které se pak snaží proměnit v realitu pomocí falešných zdrojů nebo úpravou stávajících dokumentů. Například fenka Lajka, jež údajně obletěla zemi na palubě Sputniku 1, podle KFR nikdy neexistovala. I přes Slivovo naléhání Eriksson odmítá prozradit, co organizace sleduje, i totožnost vedoucích organizace.

Sliv se rozhodne ke KFR nastoupit, aniž vyhodnotí všechny důsledky, jež z toho pro něj plynou. Rychle prokáže výjimečné scénaristické schopnosti: jeho první spis (popis činnosti nadnárodní firmy, jež vede k vysídlení národa Křováků z území, které mu odedávna náleželo) obdrží ocenění za nejlepší první scénář. Na Havaji se během předávání cen setká s Kameruncem Angouou Djibem, předsedou Plánu KFR, a dvěma mladými agenty, Indonésankou Magawati Donoguraiovou

a Súdánцем Youssefem Khrafedinem, již se stanou jeho nejlepšími přáteli.

V roce 1993 nastoupí na nové místo v argentinské Córdobě. Córdobská sekce se specializuje na falzifikaci, oblast, která dělá konkrétně Slivovi potíže. Pracuje pod vedením Leny Thorsenové, Dánky o málo starší než on, své předchůdkyně u Baldura, Furuseta & Thorberga. Mezi neobyčejně nadaným scenáristou Slivem a krásnou Lenou, jež umí jako nikdo vytvářet „referenční zdroje“, ihned vznikne zdravá soutěživost. Lena, nestoudně využívající výsad hierarchie, Sliva za jeho nerozvážnost pravidelně kritizuje. Jednoho dne, kdy spěchá, aby odjel na dovolenou s Magou a Youssefem, zapomene Sliv ověřit zdroj ve spisu pojednávajícím o galošátovi, rybě, která se prý záhadně objevila ve vodách Pacifiku. Při představě, že bude odhalen, zpanikaří a pokusí se zahladit stopy, ale jenom k sobě ještě víc přitáhne pozornost. Šéf córdobské pobočky KFR je nucen povolat na pomoc Zvláštní operace. Druhý den se dostaví dva obzvláště hrozní agenti, Jones a Kojulfaz. Thorsenová, která se bojí o kariéru, Sliva potopí. On zarputile odmítá vše, z čeho je viněn, ale neodčiní tím fakt, že svou neopatrností ohrozil bezpečnost celé KFR. Padne rozhodnutí: aby se riziko omezilo, je nezbytné odstranit úředníka novozélandské vlády, Johna Harkleroda. Lena Thorsenová příkaz k tomuto kroku podepíše, Sliv však odmítne, a naopak ostře obviní svého zaměstnavatele: nikdo mu nikdy neřekl, že KFR občas zabíjí! Thorsenová Slivovu naivitu odsoudí: kdyby chvíli přemýšlel, pochopil by, že její skrytá povaha nutí organizaci sáhnout v mezním případě ke krajním opatřením. Kojulfaz nakonec Sliva omráčí. Když se probere, je pozdě: Harkleroad je po smrti.

Sliv podá demisi a opustí Córdobu, aniž by se s Thorsenovou sešel. Uchýlí se k matce na Island, kde se, aby

na svou chybu zapomněl, otupuje fyzickou prací. Potom se vypraví na Nový Zéland ke hrobu Johna Harkleroda. Pocit viny jej však neopouští. Ignoruje telefonáty svých přátel Youssefa a Magy, jimž se neodvažuje říct vše. Ví, že Thorsenová má vlastně pravdu: zachoval se jako dítě, aniž uvážil důsledky svých činů. Slivovi se nedaří znovu normálně žít. Nedokáže už číst noviny, aniž by v nich nehledal známky zásahů KFR. Uvědomí si, že falzifikace je droga, bez níž se těžko obejde, a nakonec napíše Gunnarovi, že se chce vrátit. O několik dní později dostává nové služební pověření: odjíždí do sibiřského Krasnojarsku studovat na Akademii, odkud se rekrutují budoucí řídicí kádry KFR.

Atmosféra v Krasnojarsku je dělná a silně soutěživá. Ke konci prvního ročníku si mohou nejlepší studenti vybrat, ke kterému ze tří elitních útvarů nastoupí – k Plánu, Generální inspekci či Zvláštním operacím. Ti hůře klasifikovaní jsou nasměrováni do provozních ředitelství. Sliv se bez problémů udrží ve vedoucí skupince a ve volném čase píše vysoce propracovaný spis o archivech Stasi, tajné východoněmecké policie. Přestože přirozeně tíhnul k Plánu, vedenému jeho mentorem Angouou Djibem, na poslední chvíli z náhlého popudu volí Zvláštní operace, jež nevede nikdo jiný než Yakub Kojulfaz. Stejně se rozhodnou i nevyhnutelná Lena Thorsenová a Japonec Ičiro Harakawa.

Krátce nato Gunnar prozradí Slivovi, že córdobská epizoda byla zinscenovaná. John Harkleroad žije. KFR chtěla dát Slivovi lekci, jakému nebezpečí mohla jeho lehkovážnost organizaci vystavit. Sliv to má nejdřív Gunnarovi za zlé, ale pak si uvědomí, že jednal v dobré víře. Sliv se opět začne těšit ze života. Obnoví kontakt s Magou a Youssefem. Ten má trochu potíže Slivovu reakci pochopit. Má mu hlavně za zlé, že jednání KFR nenahlásil, nakonec mu však odpustí.

V Kojulfazově blízkosti se toho Sliv spoustu naučí. Dva roky brázdí síť KFR a zachraňuje desítky ošemetných situací... aniž by kdy koho zabil. Vyřeší starý spis, týkající se mapy Vinlandu (podle něhož Vikingové objevili Ameriku již pět set let před Kryštofem Kolumbem), přičemž dojde k závěru, že KFR by mělo upustit od fyzické falzifikace a soustředit se na mnohem méně riskantní falzifikaci elektronickou. Výkonný výbor, nejvyšší orgán KFR, Slivovu analýzu schválí a požádá ho, aby objel sekce a reformu jim vysvětlil. Jiný velký Slivův projekt – pomoci Křovákům založit nezávislý stát – je naopak zamítnut.

V závěru prvního dílu slaví Sliv třicáté narozeniny ve společnosti Youssefa a Magy, nyní snoubenců, kteří rovněž nastoupili na Akademii, a dalších přátel. Ohlíží se zpátky. Sedm let věnoval organizaci, jejíž skutečný účel stále nezná. Hráčské založení ho pudí stoupat hierarchií, aby tajemství KFR jednoho dne odhalil, neubrání se však otázce: A co když jsem na špatné cestě?

Alici, která tak miluje příběhy

PRVNÍ ČÁST

Dili

1

Jako pokaždé, když jsem otevíral těžké prosklené dveře kanceláře Baldur, Furuset & Thorberg, jsem se krátce zamyslel nad tím, kudy se mohl ubírat můj život před deseti lety, kdy jsem odpověděl na inzerát, v němž hledali vedoucího projektu v environmentálních studiích. Kdyby ve mně Gunnar Eriksson, provozní ředitel kanceláře, kde mě přijali, neodhalil vlohy pro jiný druh činnosti, pravděpodobně bych dnes vyhodnocoval nebezpečí říčního znečištění, plynoucí z vybudování spalovny na kodaňském předměstí.

Recepční, zaneprázdněná právě zpravováním poslíčka, mě pozdravila úsměvem. Považovala mě za nezávislého poradce, jenž čas od času pro kancelář pracuje, a tak se mým delším absencím ani nepravidelným příchoďům nedivila. Toto krytí jsme zavedli s Gunnarem, když jsem opustil Akademii, a naprosto nám vyhovovalo: uspokojovalo všetečnost islandského finančního úřadu a vysvětlovalo mé přesuny do různých koutů světa.

„Slive, rád tě zase vidím!“ zvolal Gunnar a vřele mi stiskl ruku. „Říkal jsem si, jestli jsi nezapomněl naši adresu. Kdy jsi tu byl naposled?“

Otázku položil příliš šibalsky na to, aby byla zcela nevinná. Kristin, Gunnarova manželka, před rokem náhle podlehla plicní embolii. Gunnar na její odchod

absolutně nebyl připraven a nějakou dobu trvalo, než ránu vstřebal. Neměl jiné děti než třináct agentů, jež přijal během své kariéry. Protože jsem mu byl zároveň nejbližší a jako jediný bydlel ještě v Reykjavíku, docházel jsem aspoň jednou týdně za ním, samozřejmě pokud jsem nebyl na misi v zahraničí.

„Dávno. Vracím se ze Sydney, přiletěl jsem ráno. Předtím jsem měl šňůru Londýn – Toronto – Los Angeles.“

„To je hrůza,“ zamrmlal Gunnar. „Musím se o tom zmínit Yakubovi, než si zničíš zdraví.“

Oba jsme věděli, že nic takového neudělá. Zvláštní operace zaměstnávaly necelou stovku agentů a nemohly se obejít bez jediného z nich. Ostatně svými občasnými nářky jsem stejně nikoho nemohl ošálit, a už vůbec ne Gunnara: život agenta třídy 3 jsem miloval a neměnil bych za nic na světě.

„A vůbec, proč jsi jezdil do Los Angeles? Nemohli angažovat Lenu? Bydlí v Hollywoodu, jestli se nepletu.“

Rána, kterou Lena otevřela, když se od Gunnara odřízla, se nikdy úplně nezacelila. Odjela před deseti lety z Reykjavíku beze slova poděkování tomu, kdo jí všemu naučil. Od té doby se mu neozvala – ani na Vánoce.

„Podle posledních zpráv tam ještě je,“ odpověděl jsem. „Ale nešlo zrovna o misi z jejího oboru. Slyšel jsem, že se zaměřuje na počítačové pirátství.“

„Tomu říkám obor pro ni jak dělaný. Může sedět celý den tváří v tvář svému počítači, aniž by se musela bát, že si zadá s někým méně inteligentním, než je ona sama. Neozval ses jí?“

Znělo to, jako když mi moje máma vytýkala, že nevolám častěji sestře. Zvláštní, jak se s přibývajícím věkem staráme víc o vztahy jiných než o své.

„Ne. Popravdě řečeno jsem ji od konce Akademie viděl jen jednou, na semináři. Neřekla ani slovo, a to by se jí přitom toho večera někteří moji kolegové rádi dvořili.“

Byla v tom ostatně nějaká záhada, jíž jsem úplně nerozuměl. Podle zákonů statistiky bychom se měli potkávat častěji. François Bérard, ředitel pařížského centra, si přede mnou nedávno postěžoval, že se s Lenou nikdy nesešel. Několikrát si ji žádal osobně kvůli expertize v oboru starověkých civilizací. Protože možná cítili, že má Bérard ještě jiné, méně přípustné úmysly, odpověděli mu z plánování Zvláštních operací pokaždé, že agentka Thorsenová není k dispozici.

„Nestůj tady přece. Dáš si čaj? Zrovna mi přišel nový z Cejlonu. Bude ti chutnat.“

„Bez cukru,“ řekl jsem automaticky a svalil se do jednoho z jeho pohodlných kožených křesel. „Zjistil jsem dvě nebo tři věci, které bych s vámi rád probral.“

Otevřel jsem tašku a vytáhl z ní svazek papírů popsaných poznámkami. Zatímco Gunnar za mými zády dštil síru na svou sekretářku Margrét, rozložil jsem listy na několik hromádek.

„Zase mi sebrala cukřenku, to už je vážně k vzteku! Jestli si myslí, že se zakulacuju, ať mi to řekne do očí.“

Popravdě Gunnar od Kristininy smrti přibral asi deset kilo. Košile mu plandala ven z kalhot a koutkem oka jsem zaznamenal, že si v pásku udělal díрку navíc. Vystříhal jsem se však jakéhokoli komentáře.

Gunnar přede mě položil šálek a usedl do druhého křesla.

„Tak pověz, zjistil jsi, kdo je tím šestým členem Výkonného výboru?“

Když jsem se vrátil do Reykjavíku, hodil mi Gunnar rukavici: „Pokud ti nechtějí prozradit účel KFR, proč si ho nezkusíš domyslet? Víš, že jen šest členů Výkonného výborů zná tajemství KFR. Začni tím, že odhalíš jejich totožnost – studuj jejich složky a činy a získáš cenné poznatky o jejich motivacích.“

Bylo to o to rozumnější, že moje současná funkce představovala ideální pozorovatelnou. Jakožto agent

Zvláštních operací jsem měl právo číst si v jakémkoli spisu, o jehož existenci jsem věděl (toto upřesnění není bezvýznamné, neboť celou tvorbu určitého agenta jsem si mohl stáhnout, pouze pokud bych nahlásil, že vystavuje organizaci nebezpečí, a proto musí být sledován). Ale měl jsem hlavně ještě jinou výhodu. Angoua Djibo, předseda Plánu, mě před třemi roky pověřil, abych objel hlavní složky KFR a vysvětlil jim významnou reformu, již jsem inicioval: prosté a jednoduché opuštění fyzické falzifikace. Jako první jsem vyslovil názor, že zrychlení technického pokroku nevyhnutelně odsuzuje k neúspěchu falzifikování postaru. Mapa Vinlandu, na níž jsem pracoval, mohla oklamat odborníky své doby, ale dříve či později její skutečný vznik nepochybně odhalí moderní věda, jež zároveň upozorní na podmínky, za nichž byla zavedena do oběhu. KFR by udělalo lépe, psal jsem tehdy, kdyby se zaměřilo na elektronickou falzifikaci, efektivnější a současně bezpečnější. Na Djibovu misi jsem vynaložil tolik energie, že ho to samotného překvapilo. Ani ne za půl roku jsem se osobně sešel s řediteli čtrnácti center KFR a šéfy téměř dvou třetin sekcí. Samozřejmě jsem si uvědomoval význam svého poslání, ale hlavně jsem v něm viděl příležitost seznámit se se středním managementem, s muži a ženami, kteří řídili naši loď každý den, a mohli proto nejlépe ukojit mou bezbřehou zvědavost.

„Bohužel ne,“ odpověděl jsem. „A to si nejsem jistý ani ostatními pěti.“

„Shrňme si to. Co víš stoprocentně?“

„Stoprocentně? Nic moc. Víím, že ve Výkonném výboru je Angoua Djibo. To jste mi jednou sám řekl, a když byl u mých narážek na toto téma, nikdy to nepochybnil.“

„Takže to už máš. Co dál?“

„Protože Djibo kromě toho předsedá Plánu, domnívám se, že Yakub Kojulfaz a Claas Verplanck, kteří řídí

Zvláštní operace, respektive Generální inspekci, jsou součástí Výkonného výboru také.“

„Chápu,“ zamyslel se Gunnar a pofoukal svůj horký čaj. „Předsedové tří hlavních útvarů budou mít zaručeně ve Výkonném výboru své místo, to zní logicky.“

„Dál se můžu jen dohadovat. První úhel pohledu: hierarchie. Netvrdím, že znám detailně celý organigram KFR, ale přece jen o něm mám celkem přesnou představu. Každý hlavní útvar má několik místopředsedů...“

„Znáš jejich jména?“

„Ano,“ řekl jsem a nahlédl do svých poznámek. „Čing Šao, Jim Lassiter a Per-Olof Andersen za Plán; Martin De Wet a Carolina Watanabeová za Zvláštní operace; Diego Rojas a Lee-Ann Mulronejová za Generální inspekci.“

„Není ve všech hlavních útvarech stejný počet místopředsedů?“

„Mám důvod se domnívat, že není. De Wet a Watanabeová jsou ve Zvláštních operacích jediní, to vím. V Plánu jsem přišel nejméně na tři místopředsedy, taky jde o největší útvar. A na Generální inspekci jich je sotva víc než nás; určitě to zvládají jenom se dvěma místopředsedy.“

„Takže máš na tři místa sedm uchazečů,“ spočetl Gunnar.

„Proto se chci zaměřit na provozní ředitelství: Lidské zdroje, Finance a IT. Koneckonců absolventi Akademie směřují i tam.“

„Víš ovšem stejně dobře jako já, že nejlepší akademici volí vždycky hlavní útvary. Provozní ředitelství nemají nejlepší pověst.“

„To bych neřekl. Jsou méně prestižní, protože jsou běžnější. Proč by člověk vstupoval do KFR, kdyby chtěl pracovat v lidských zdrojích nebo v informatice? Tahle ředitelství na druhou stranu plní zásadní

funkce: nepřišlo by mi absurdní, kdyby byla zastoupena ve Výkonném výboru.“

„Já ti nevím. Možná tak ještě Lidské zdroje, ale Finance a IT, tomu vážně moc nevěřím.“

Gunnarově intuici jsem se naučil věřit. Přestože byl oficiálně v hierarchii KFR velmi nízko – nebyl ani vedoucím buňky – znal soukolí organizace jako nikdo. Vedle jména ředitelky Lidských zdrojů, Zoe Karvelisové, jsem tužkou nakreslil křížek: aniž to tušil, Gunnar právě potvrdil jednu z mých teorií.

„Teď druhý úhel pohledu: harmonie. Předpokládám, že se složení Výkonného výboru řídí určitou rovnováhou...“

„Pohlaví, rasa,“ přerušil mě Gunnar. „Ano, to jsem si taky často říkal.“

„A pravděpodobně i náboženství. Začněme pohlavím. Soudě podle absolventů Akademie z poslední doby je dnes v KFR skoro stejně žen jako mužů.“

„Vždycky to tak nebylo. Prvních pět agentů, jež jsem přijal, byli muži.“

„Ale stejně, překvapilo by mě a popravdě i šokovalo, kdyby ve Výkonném výboru nebyly aspoň dvě ženy. Djibo, Kojulfaz a Verplanck jsou muži, takže na poslední tři místa by vycházely dvě ženy.“

„Každopádně mi přijde vyloučené, že by tam nebyla žádná. Řekl bych jedna nebo dvě. Určitě ne tři.“

„Přejděme k rase a náboženství. KFR je nadnárodní společnost působící na pěti kontinentech. Výkonný výbor takřka určitě tuto různorodost odráží. Djibo je Afričan; jednou se mi svěřil, že vyrůstal v animistické víře, ale myslím, že neprovozuje žádné náboženství. Kojulfaz je Ázerbájdžánec a muslim. Verplanck je běloch a katolík. Co nám chybí?“

„Tvoje otázka mi připadá trochu diskutabilní. Předpokládá, že složení Výkonného výboru vychází víc z geo-

grafického rozdělení než ze skutečných schopností. Ale budiž.“

Odložil šálek čaje před sebe a se zavřenýma očima se zabořil do křesla.

„Chybí ti jeden čistokrevný Asiat nebo Asiatka; jeden Jihoameričan nebo Jihoameričanka; další běloch, pravděpodobně Severoameričan; a možná další černochoch, nejlépe muslim. Bože,“ zvolal a otevřel oči, „kdyby nás tak někdo slyšel!“

„Pokud vás to uklidní, uvažoval jsem zhruba stejně. Zkombinujme teď tato čtyři kritéria: postavení v hierarchii, pohlaví, rasu a náboženství.“

Gunnar chvíli přemýšlel.

„Už chápu, jak jsi to myslel s těmi provozními ředitelstvími. Zdá se, že Zoe Karvelisová splňuje několik podmínek najednou: nepatří k hlavnímu útvaru, je to běloška... pravoslavného vyznání, že?“

„Trefa,“ řekl jsem s úsměvem.

„Chachá!“ zvolal vítězoslavně Gunnar, kterého začala hra bavit. „Teď ke druhé ženě, viděl bych to na Carolinu Watanabeovou. Je místopředsedkyní Zvláštních operací, má japonské rodiče, narodila se v Brazílii. Katolička, nebo buddhistka?“

„Buddhistka, ale její děti chodí do katolické školy v Riu.“

Gunnar se po mně zaraženě podíval.

„Páni, připravil ses dobře!“

„Chcete jména jejich dvou koček? Ale vážně, s Watanabeovou mám trochu problém. Nikdy nežila v Asii. Podle mě jsou skutečnými asijskými kandidáty Číňanka Čing Šao, místopředsedkyně Plánu, a Ind Marvan Nechim, šéf Informatiky.“

„Zapomeň na Informatiku,“ rozhodl Gunnar, jenž si přívrženců jedniček a nul skutečně moc nepovažoval. „Tou druhou ženou je Šao.“

Na svých cestách jsem Watanabeovou i Šao potkal; Číňanka mi připadala záhadnější než Brazílka, částečně nejspíš proto, že když mluvila anglicky, rozuměl jsem každému druhému slovu. Udělal jsem vedle jejího jména křížek.

„Potom by nám na poslední křeslo zbývali dva vážní kandidáti: Jim Lasser, černoš, Američan, místopředseda Plánu...“

„Zase někdo z Plánu? Škrtni si ho.“

„Nebo Parvíz Šajarjan, Íránec, muslim a finanční ředitel...“

Gunnar pokýval hlavou.

„KFR má jmění v miliardách, nevím, proč by se Výkonný výbor zatěžoval účetním. Ne, nejpravděpodobnější je, že šestý člen bude nezařazený agent, o němž si nikdy neslyšel. Víš, co by byla sranda?“

„Ne.“

„Kdyby to byl Skandinávec! Pokud je na tvé teorii o harmonii aspoň zbla pravdy, můžeš se rozloučit s představou, že se dostaneš do Výkonného výboru.“

Tato myšlenka mi samozřejmě hlavou proběhla, ale větší starosti mi dělal jiný nedávný objev: mezi sedmi nebo osmi mými favority bylo jedinému – Lassiterovi – přes šedesát let. Oficiální věk, v němž by se odcházelo ve Výkonném výboru do důchodu, zřejmě neexistoval, ale nemohl jsem se ubránit pomyšlení, že mi mládí současných členů nehraje do karet.

„Zapomeňme zatím na šestého člena,“ pokračoval Gunnar, jako by mě chtěl ušetřit beznaděje, „a zaměřme se spíš na spisy těch pěti předpokládaných. Jak jsi je našel?“

„Odpověď na to není tak jednoduchá, jak by se mohlo zdát. Musíte dát totiž stranou všechny spisy, které členové Výboru vytvořili předtím, než je koptovali do Výboru, tedy než jim prozradili účel KFR. No a...“

„Data jmenování nejsou veřejná,“ doplnil Gunnar.

„Přesně. Nicméně se je můžeme pokusit dohledat. Zdá se například, že Djibo psal až do roku 1988 dva spisy ročně. Říkám ‚zdá se‘, protože v archivu mi nechtějí dát jejich seznam. Potom, v letech 1989 až 1991, nic nepublikoval – každopádně nic, co by se mi doneslo – a od roku 1992 vytvořil průměrně jenom jeden spis ročně.“

„Takže podle tebe byl první dva roky příliš zaměstnán novou funkcí. To je trochu chatrná úvaha.“

„Tím spíš, že jeho mlčení se dá vysvětlit i jinak: mohl toho roku dostat jiné povinnosti – například předsednictví Plánu – vzít si tvůrčí volno, co já vím? Zkrátka jsem tímto způsobem určil data, kdy teoreticky mých pět favoritů nastoupilo do Výboru: Djibo 1998, Kojulfaz 1990, Verplanck 1986, Šao 1996 a Karvelisová 1997. Podle mých informací dohromady vytvořili šestadvacet spisů.“

„Jenom?“

„Mně naopak připadá, že je to dost. Vymyslet dobrý spis trvá týdny. Zajímalo by mě, jak to dokážou zahrnout do svého rozvrhu.“

Ve skutečnosti jsem se domníval, že to vím. Vedoucí KFR zůstávali především agenty. Vytvářet spisy bylo smyslem jejich práce. Když se někdo vyšvihne v hierarchii tradiční organizace, obvykle je velmi šťastný, že může přejít od svých každodenních úkolů k činnostem s lepší pověstí. KFR fungovalo obráceně: vyšší kádry se bily za to, aby mohly zastávat povinnosti agentů základní úrovně.

„Určitě jim někdo pomáhá,“ zamručel Gunnar. „Nemím si představit Djiba, jak volá do Berlína, aby mu uštrikovali legendu. Ale na tom koneckonců nesejde... Co vyplývá z těch spisů?“

„Bojím se, že nic jasného. Týkají se nejrůznějších témat, od vážnějších jako válka ve Rwandě po triviálnější,

jako je zánik mlaštiny, imaginárního jazyka blízkého aramejštině.“

„Můžeš aspoň ty spisy roztrdit do větších skupin?“

„Moc ne. Dva spisy pojednávají o teritoriálních sporech. Kojulfaz vymýšlí argumenty, aby podpořil Ázerbájdžán ve sporu o Náhorní Karabach a Lačinský koridor...“

„O něm jsem nikdy neslyšel.“

„Je to horská silnice, nejkratší spojení mezi Arménií a Náhorním Karabachem. Velmi vyhledávaná cesta, i když závratný strategický význam zase nemá. Totéž platí pro druhý konflikt, který se týká Kutuzovova ostrova – ten si nárokují Čína a Rusko...“

„A nech mě hádat,“ přerušil mě Gunnar, „Šao je na straně Číny?“

Přikývl jsem. S despektem to okomentoval:

„Každý holt hájí svůj tábor... Vydal ses špatným směrem.“

„Pak mám tři spisy, které lze zařadit pod hlavičku ‚Reforma kapitalismu‘,“ pokračoval jsem.

„To mě zajímá víc,“ prohlásil Gunnar a přisunul si křeslo, aby si dolil čaj.

„Verplanck vyrábí falešné důkazy v případě zneužití dominantního postavení, z něhož viní Evropská unie Microsoft; Karvelisová pomáhá sdružení tvůrců uměleckých děl k prodloužení platnosti copyrightů o dvacet let; a znovu Verplanck, dojíímá Ameriku třemi vymyšlenými případy dětských úmrtí v důsledku chybějící zdravotní péče, které urychlují zavedení State Children's Health Insurance Program.“

Gunnar přemýšlel a snažil se, tak jako já před několika týdny, odhalit mezi těmito třemi spisy nějakou spojitost.

„Obžaloba monopolů, spravedlivé ohodnocení duševní tvorby,“ prohlásil konečně, „vypadá to na návrat

ke kořenům kapitalismu. Ale povinné zdravotní pojištění dětí mě zaráží.“

„Možná pokus, jak skloubit anglosaský kapitalismus s trochou humanismu po evropsku,“ nadhodil jsem, aniž bych tomu zvláště věřil.

„Co dál?“

„Moc dobrý Djibův spis o biologických dětech, které měl údajně Thomas Jefferson s jednou ze svých otrokyň, Sally Hemingsovou...“

„Otrokářské příběhy jsou jeho koníček,“ přerušil mě Gunnar. „Ostatně umí je skvěle.“

„Pseudoreedice spisu o Lajce v severokorejské verzi, týkající se jejich prvního satelitu Kwangmyongsong. Raketa se zasekla na rampě, ale Korejci tvrdí, že satelit od září 1998 krouží nad našimi hlavami. Podobně Karvelisová zase bájí o uvěznění Huga Cháveze v letech 1992 až 1994.“

„Nevěděl jsem, že byl ve vězení. Proč?“

„Jeho puč proti prezidentu Pérezovi se hrubě nevydařil, a tak Chávez zamířil rovnou do televize a získal si srdce milionů Venezuelanů, když vystoupil proti Pérezově kleptokracii. Strávil dva roky ve vězení a vyšel odtamtud s masitým výrůstkem u oka, který mu značně snižuje vidění. Karvelisová tvrdí, že se mu utvořil ve vězení, čímž naznačuje, že mu nebyla věnována lékařská péče, a posiluje tak jeho obraz mučedníka. Ve skutečnosti ta věc pochází už z dob jeho mládí, ale až dosud zůstala v přijatelných mezích.“

„Jak souvisí Chávezovo oko se severokorejským satelitem?“

„V obou případech podpořilo KFR otevřené nepřátele USA. Další dva spisy kromě toho pojednávají o vzestupu Číny. Jeden se snaží navodit dojem, že Lidová republika pokročila ve výstavbě jaderné letadlové lodě víc, než odpovídá skutečnosti. Další sdružuje mladé

čínské umělce pod hlavičkou imaginárního hnutí, cynického realismu.“

„Moc nevím, co si o tom myslet. Podpořilo KFR svými spisy čínskou expanzi, nebo rozvoji Číny jen přitaká? Ano, vstupte!“

Do dveří se vtlačila mladá žena s hromadou na sebe naskládaných šanonů, užuž hrozících, že se zhroutí. Vyrazil jsem, abych jí pomohl, a zarazil se před jejím obličejem, který napůl skrývala dlouhá lokna blondatých vlasů. I ona mě poznala.

„Nina Schoemanová!“ zvolal jsem. „Co tady děláš?“

„Brigádu,“ odpověděla. „Začala jsem minulý týden.“

A pro Gunnara, jenž zůstal sedět, dodala:

„Ofotila jsem první tři šanony, o zbytek se postarám zítra.“

„Děkuji vám, slečno Schoemanová,“ řekl Gunnar co nejdůstojněji a odložil šálek čaje. „Je mi známo, že vám islandská ústava zaručuje jistá základní práva, ale myslíte, že byste se do budoucna mohla oblékat poněkud klasičtěji? Pravidelně nás v kanceláři navštěvují zákazníci a byl bych hrozně nerad, kdyby váš... ehm, avantgardní styl oblékání některé z nich přiměl přesměrovat náklady na tradičnější firmu.“

Jaká škoda, že jsem neměl čas Gunnara varovat. Ušetřil bych ho sžíravé odpovědi, jež následovala:

„No právě, že byste si asi potřebovali klientelu trochu protřídit. Jak můžete brát peníze od těch prasat z Mollenbergu, který rozmontovávají svoje továrny prošpikovaný azbestem a pak je znovu postaví v rozvojových zemích?“

Když Gunnar tuto zmínku o nejvýznamnějším klientovi Baldura, Furuseta & Thorberga uslyšel, málem se zalkl. Naznačil jsem mu, že se vrátím pro své věci, a prudce vystrčil Ninu z kanceláře.

Nina Schoemanová patřila ke druhu lidí, jež bychom nikdy neměli potkat bez varování. Intenzita jejího pohledu, přímočarost jejích gest, stupeň zápalu, s nímž hovořila, vás svíraly pod krkem, až jste zalitovali, že jste si předem nepřipravili, co řeknete.

Poznal jsem ji koncem osmdesátých let během magisterského studia geografie na Reykjavické univerzitě. Oba jsme zároveň studovali druhý obor: ona politické vědy a já historii. To bylo vše, co nás spojovalo: já pocházel z Húsavíku, malé vesnice na severu Islandu, kde moje matka chovala ovce; ona přijela před několika lety z Jižní Afriky, když se její matka podruhé vdala za Islandana. Já nikdy nevytáhl paty z Evropy; ona navštívila všechny světadíly. Já nikoho neoslovoval; ona mluvila nahlas a vždycky jako první.

Nebyla konvenčně krásná. Nedokážu říct, zda měla jemné, nebo hrubé rysy, zda měla kulatý, nebo spíš trojúhelníkový obličej. U takových detailů se člověk při pohledu na Ninu nepozastavoval. To, čím vás upoutala především, byla energie, jež z ní vyzařovala. Někdy jako by stála na špičkách s napjatými svaly, připravená vyrazit jako ony skokanky do výšky, které už mají jednu nohu na odrazu a jejichž tělo se již chystá přeletět překážku. Jindy mi připomínala karatistku, očekávající s nohama pevně na zemi soupeře, jistou si výbušnou silou, již nashromáždila v pěstích. Nebyla ani panenka, ani tanečnice, ale atletka, jejíž téměř dokonalou siluetu nedokáže zakrýt záměrně provokativní oděv.

Pokládal jsem Ninu za nejlepší studentku ročníku, můj názor však sdílelo jen málo spolužáků. Měla průměrné známky – mnohem horší než já – a oba diplomy získala bez vyznamenání. Na polovinu přednášek nechodila, ale na rozdíl od jiných ne proto, aby vyspávala. Rozbila svůj základní tábor v knihovně, kde hltala

střídavě světový tisk, zahraniční romány a historické eseje autorů, o nichž jsem nikdy neslyšel. Vybuodovala si vlastní kout na kraji oddělení německé literatury, kde si nechávala věci: plátěný batůžek v barvě khaki, pár tenisek, deštník, láhev vody a krabici sušenek. Nepřekvapilo by mě o nic víc, kdybych tam našel i spacák. Četla s lokty na stole a s hlavou v pěstích a čas od času mrkla do poznámek ve velkém černém sešitě, který ji nikdy neopouštěl. Když nadešel čas přednášky, jež ji zajímala, rychle vstala a nechala všechno ležet, neboť věděla, že knihovnice jí její svatyni před případnými vetřelci ohlídá. Obě ženy se velmi přátelily od doby, kdy se Nina postavila proti záměru knihovnu během prázdnin zavřít. Děkan školy, jenž doufal, že tímto opatřením něco ušetří, musel čelit demonstraci, kterou Nina svolala pod několika působivými hesly jako „Můj mozek prázdniny nezná“ nebo „Vyměním tři profesory za jednu dobrou knihovnici“.

Byl to právě aktivismus, co umožňovalo Nině vydat ze sebe to nejlepší. Patřila ke všem diskusním kroužkům kampusu; od Skupiny proti kyselým deštům po Sdružení pro vzdělávání muslimských dívek. Lehkost a odhodlání, s jakými se vyjadřovala, nutily ostatní k souhlasu. Měla dar najít vždycky formulku, jíž uhra-nula posluchače, nebo historickou perspektivu, skrze niž dokázala povýšit i tu nejkomičtější záležitost na kauzu civilizačního významu. Postupné vymírání karety obecné tak mohlo být vysvětlováno drancováním mořského dna, zatímco zboření zdravotně závadné mešity v Hamburku ohrožovalo mírumilovné soužití monoteistických náboženství. Nina si také během let vytvořila po celém světě síť dopisovatelů. Island její žízni po spravedlnosti nestačil, a tak se prala za exotické a nejroztodivnější věci: po deseti letech se mi vyba-vuje ochrana guanaka v Patagonii a boj za nezávislost indonéského Aceh, ale ty nebyly jediné.

V té době jsem se s Ninou nestýkal, ale vážil jsem si jí a snad mohu říct, že to bylo vzájemné. Jednou mi u východu z přednáškové místnosti vřele poblahopřála, když jsem vyzdvihl přínos geologa Alexandra Du Toita k teorii kontinentálního driftu. Du Toit byl Jihoafričan a Nina se domnívala, že v našich učebnicích nezaujímá místo, jaké by si zasloužil. Od toho dne jsme se začali zdravit pokynutím hlavou. Dál jsem se obezřetně nepouštěl, aby mě nestrhla ke svým bojovným aktivitám. Báł jsem se, že by mě připravovaly o čas.

Přesto mě těšilo, že ji zase vidím. Mí dva nejlepší přátelé žili několik tisíc kilometrů odsud, ztratil jsem kontakt skoro se všemi bývalými kamarády a – proč to nepřiznat – nikdy se nebráním závanu nostalgie.

„Pojď,“ táhl jsem ji a zavřel dveře Gunnarovy kanceláře, „dole je kavárna.“

„Dobrý nápad. Stejně jsem už skončila.“

Oblékla si kabát a batoh přehodila přes pravé rameno. Nepřekvapilo mě, že je to tentýž jako před deseti lety. Ninina věrnost se projevovala mnoha různými způsoby.

Seběhli jsme ze schodů jako dva středoškoláci a zapluli do amerického baru, který zrovna otevřeli. Nina při pohledu na lístek nadskočila:

„Uvědomuješ si, že tu *caffè latte* stojí jako denní mzda malgašského dělníka?“

„Zvu tě,“ řekl jsem a ihned se proklel za svou hloupost.

„Doufám, že žertuješ!“

Objednala si a zbavila se drobných. Jakmile jsme seděli, pustil jsem se do Gunnarovy obhajoby:

„Víš, možná se to nezdá, ale není to špatný chlap.“

„Co to do něj vjelo, hergot!“ zavrčela Nina. „Snad si nemyslí, že budu chodit oháknutá do Donny Karan, zvláště za tak mizerný plat!“

Nenápadně jsem si ji prohlížel. Měla na sobě oranžové džínsy stažené okovaným páskem, bílé tričko a na něm, pod fotografií smutně se usmívající asijské dívky, text „Zachraňte Soniu, kterou v devíti letech pro potěchu mužů ze Západu prodali rodiče kuplířům v Patpongu“ a na nohou černé kanady. Aniž bych byl módním expertem, pomyslel jsem si, že určitě nějaký mezistupeň mezi Nininým stylem oblékání a zevnějškem londýnské bankérky existuje.

„Momentálně toho má trochu moc,“ přidal jsem.

„To určitě! Dělá starou belu. Myslíš, že nevidím, jak si to zařídil? Přichází v deset, do oběda rozdává dokumenty a pak už vychází z kanclu jenom do kuchyňky, aby si dolil čajovou konvici.“

„Nedávno přišel o ženu.“

Výraz její tváře se radikálně proměnil. Úplně jsem mohl sledovat její myšlenky. Soucit pomalu převládal nad třídním bojem.

„Ach ne!“ zaúpěla, jako kdyby co malá dívka sedávala v klíně Kristin Erikssonové.

„Snaží se z toho dostat, ale není to jednoduché,“ pokračoval jsem, aniž bych měl pocit, že nějak zvlášť lžu.

„Musí bojovat,“ prohlásila.

Zmátožila se a už pracovala na bojovém plánu.

„První týdny jsou nejtěžší, ale z toho ho dostaneme.“

Znenadání jsem změnil téma, abych jí nemusel prozradit, že Gunnarovo vdovství trvá již šestnáct měsíců. Považovala by ho za slabocha, jímž v žádném případě nebyl.

„Tak jak se ti vede? Hledáš práci?“

Předpokládal jsem, že odešla z předchozího zaměstnání a zapsala se do agentury, kde jí, než si najde nové místo, zprostředkovali brigádu.

„Ne, proč? Máš pro mě něco? Á, už vím, co si myslíš: jak může člověk v mém věku ještě dělat brigády? Že

jo? Tak abys věděl, už deset let střídám úvazky: dělala jsem sekretářku, recepční, hostesku, všechno, co se naskytne. Nikdy nezůstávám ve stejné firmě déle než tři měsíce. Jinak bych k ní mohla přilnout a ztratila bych ze zřetele to hlavní.“

To hlavní? Hlavou mi prolétlo několik věcí: Rodina? Sport? Náboženství?

„Boj!“ zvolala konečně, jako by mluvila k duševně zaostalému.

„Aha, pokračuješ v tom, cos začala na škole?“ zeptal jsem se, aniž bych si uvědomil, že si to s každou otázkou jenom zhoršuju.

Nina mě probodla kovově modrým pohledem.

„Vy se mi fakt zdáte! Jako by byl na všechno věk! Takže pro tebe je život tohle? Do dvaceti chodit do školy, zapojit se do studentskýho sdružení, abys mohl rozdávat letáky a potkávat holky, té pravé pak navléknout prstýnek a udělat jí dvě děti a vzdát se aktivismu, jako přestáváme se španělštinou, najít si místo v soukromém sektoru a dříť, abys zaplatil hypotéku?“

„Já nemám...“

„Boj nikdy nekončí, Slive! Víš, co mě žere? Že vždycy, když se někdo fajn jako ty vzdá, přijdou ti hnusáci s nášupem!“

„Hnusáci? Jací hnusáci?“

„Víš dobře, o kom mluvím: ti, co ždímou planetu, co obřezávají holčičky, ti, kteří nás poštvávají jedny proti druhým, aby nám prodali děla a bezpečnostní zámky.“

Musela z mé tváře vyčíst nepochopení, protože náhle změnila tón a široce se na mě usmála:

„Promiň, někdy se nechám unést.“

„Vidím.“

„Musím si opravdu dávat větší pozor,“ pokračovala, jako kdyby mluvila o tom, že si má hlídat linii či spotřebu whisky. „Mluvme radši o tobě. U Baldura

Tentononc jsem si tvého jména hned všimla, to víš. Jenže Margrét mi řekla, že se nikdy neví, kdy se ve firmě objevíš.“

„Pracuju jako free-lance,“ vysvětlil jsem, „mám jiné klienty.“

„Je to zajímavé?“

„Docela jo,“ odpověděl jsem s vědomím, že se pouštím na tenký led. „Hodně cestuju, potkávám rozličné lidi: asociace, ministry, šéfy firem. Celkem vzato si nestěžuju.“

„To je hlavní,“ přitakala Nina trochu moc vřele.

Rozhodla se prozatím zakopat válečnou sekeru. Byl jsem jí za to vděčný, i když jsem cítil, že jsme spolu ještě neskončili.

„Zůstala jsi v kontaktu s někým ze školy?“ zeptal jsem se, abych rozhovor definitivně dovedl na neutrální půdu.

Bez nadšení jsme prohodili několik jmen, předstírajíce, že se zajímáme o osudy jedinců, o nichž nám deset let nestálo za to se jakkoli informovat. Náhle se Nina podívala na hodinky a vstala.

„Musím běžet, mám zpoždění. Pořádám jedno setkání na téma tání ledovců. Chceš přijít?“

„To bych hrozně rád,“ zalhal jsem, „musím toho ale večer celkem dost udělat. Zítra odlétám do Súdánu na svatbu přátelům.“

„Klikaři!“ poblahopřála mi Nina. „Využiješ toho k troše turistiky?“

„Ještě nevím, co mají přesně v plánu, ale určitě. Budu tam čtrnáct dní.“

Všiml jsem si, že si Nina v duchu zapisuje datum mého návratu. Příště, pomyslel jsem si, se aspoň na setkání připravím.

Už měsíce jsem se na tuto africkou mezihru těšil, protože mi skýtala obzvláště vítané prázdniny, a hlavně měla stvrdit svazek mých nejdražších přátel, Magawati Donoguraiové a Youssefa Khrafedina. Naše havajské setkání, je to už devět let, během předávání ceny za nejlepší první spis pro mě osobně znamenalo důležitou životní etapu. S úlevou i s trochou žárlivosti jsem si uvědomil, že nejsem jediný, kdo přemítá, jaký smysl má angažmá v KFR, a že od té chvíle můj osud a možná i moje bezpečnost leží v rukách jiných mladých agentů, jednajících v téže dobré víře a zároveň se stejnou neohrabaností jako já. Vzácné přátelství si zaslouží péči, a tak jsem čas od času urazil deset tisíc kilometrů jenom pro to potěšení, že strávím víkend s Youssefem a Magou. Bezpochyby také proto, abych to měl pohodlnější, se před třemi roky rozhodli, že jeden druhého už neopustí.

V roce 1996 jsem na Akademii nastoupil já a udal cestu; mí přátelé se teprve nedávno rozloučili s drsností sibiřských zim. Oba se přesunuli k útvarům, o kterých snili: Youssef do Plánu, Maga ke Zvláštním operacím. Avšak místo toho, aby se přidala k týmu Yakuba Kojulfaze, podlehla Maga tlaku Lidských zdrojů, které chtěly, aby si udělala MBA. Jen málo vyšších kádrů KFR má hlubší znalosti světa obchodu, a tak Zoe Karvelisová Maze vyložila výhody, jež mohla studiem na americké univerzitě získat. Maga, zaměstnaná před nástupem do KFR v obchodní firmě, tento argument vyslyšela. Měla v úmyslu udělat kariéru a nezanedbala žádný prostředek, jak urychlit svůj postup v hierarchii. Když už na to přišlo, rozhodla se pro Harvard, který měl vedle skvělé akademické pověsti tu výhodu, že to odtud byly dvě hodiny letu do Toronta, kde pracoval Youssef. Mladí snoubenci se setkávali o víkendech.

Jako všichni jsem se dočetl, že se Súdán postupně noří do náboženského fundamentalismu: přesto jsem netušil, že na mě bude Maga čekat v burce.

„To jsi ty, Mago?“ zeptal jsem štíhlé postavy, která v příletové hale držela ceduli s nápisem „Sliv“.

Ujistila mě mrknutím skrze štěrbinu závoje, jenže když jsem k ní přistoupil, abych ji objal, couvla.

„Moc ráda bych, ale ne tady. Pojd' za mnou.“

Následoval jsem ji k východu z terminálu, kde se řadila fronta taxíků.

„Zavolej nějaký, ano?“ řekla Maga.

Vecpali jsme se na zadní sedadlo rozhrkané Toyoty Corolly. Maga řekla váhavou arabštinou řidiči adresu a pak si strhla závoj.

„Proboha, v tom je takový vedro!“

Vzala mě za ruku a něžně ji sevřela ve svých dlaních.

„Ráda tě vidím, Dartunghuvere. Nevypadáš ve své kůži.“

„Mago, jsi to ty? Ze všech holek, co znám, jsi poslední, kterou bych čekal v burce.“

„Myslíš snad, že mám na vybranou? Podívej se kolem.“

Stáhnul jsem špinavé okénko taxíku. Právě jsme vjeli na předměstí Chartúmu. Naskytl se mi známý pohled na širokou prašnou silnici zaplněnou minibusy, s nimiž Fiat a Renault přestaly v Evropě obchodovat před dvaceti lety, na činžáky s bílými a okrovými fasádami, na pouliční prodavače s námahou tlačící svoje vozíky... k tomu všemu se přidával puch z popelnic a vůně koření.

„Nevšiml sis ničeho?“ zdůraznila Maga.

„Popravdě řečeno ne. Nedá se říct, že by to bylo zvlášť moderní, ale skoro všechny africké metropole vypadají podobně.“

„To si nemyslím. Vážně to nevidíš? Ženy, Slive, kde jsou ženy?“

Pozorněji jsem si prohlédl skupinku lidí obklopujících kostru zvířete zavěšenou před řeznictvím. Postavy, jež jsem považoval za ženské, byly ve skutečnosti muži v dželabách, někteří s kefíjou.

„Ženy nemůžou vyjít z domu bez manželova svolení,“ rozohnila se Maga. „Oficiálně mají právo řídit, ale ještě jsem neviděla žádnou to risknout. Polovina státu rozhoduje za druhou. Z toho šílím.“

„A co tvoji noví rodiče?“ zeptal jsem se, i když jsem odpověď tušil.

O otci Youssef říkal, že je přísně věřící. Takže podle toho, jak Youssefa znám, bylo čeho se obávat.

„Žádnou výjimkou z pravidla nejsou. Jeho táta učí islámské právo na Chartúmské univerzitě. V zemi, která vyznává právo šaría, to z něho dělá skoro mulláha.“

„A máma?“

„Naprosto zbožňuje svého manžela, který jí dal jedenáct dětí, a dívá se na mě jako na mimozemšťana, protože občas promluvím, aniž by se mě muž na něco zeptal. Měls vidět, jak se tvářila, když jsem oznámila, že pro tebe zajedu na letiště... Kromě toho si, myslím, zoufá, že si její syn bere cizinku. Se svým postavením ve Světové bance si Youssef mohl vyhlédnout mnohem lepší partii.“

„Počkej, až tě poznají... Ale neměli jste se brát v Indonésii?“

„To by vyžadovala tradice, Youssefovi a moji rodiče se ovšem nedokázali dohodnout. Khrafedine senior trval na obřadu podle ritu, „důstojný“, jak řekl, samozřejmě bez alkoholu, za přísného oddělení mužů a žen a tak dále. To by mým rodičům úplně nesesedělo, jestli mi rozumíš.“

Rozuměl jsem moc dobře. Setkal jsem se s Mažinou maminkou před dvěma lety: byla to drobná ženská překypující energií, jež zbohatla s manželem na

dovozu značky Ford do Indonésie a momentálně si užívala klidného důchodu a střídala greeny na Bali a na Floridě.

„Máma snila spíš o svatbě po americku, s velkým drahokamem pro svou dceru, výměnou slibů při západu slunce, s kouzelníky a kapelou. Když jsem pochopila, že se nikdy nedohodnou, navrhla jsem dvojí obřad.“

„To bylo odvážné...“

„V posledních dnech mě napadala jiná slova.“

„A co Youssef?“ zeptal jsem se, zvědavý, jaký tábor zvolil její nastávající.

„Youssef si zaslouží velké uznání,“ řekla Maga nervózně, čímž mi odpověděla.

„Nemohl přijít?“

„Zkouší si šaty. Znáš jeho pověstnou koketnost.“

Raději jsem slyšel Magu vtípkovat, než pomlouvat svou novou rodinu. Taxík zastavil před velkým domem přímo v rezidenční čtvrti. Maga si upravila závoj a musela řidiči nechat královské spropitné, protože mi odnesl kufr až před vstupní dveře.

„Vsadím se o dvacet dolarů, že Khrafedine senior v příštích pěti minutách zacituje z Koránu,“ pošeptala Maga, zatímco se otvíraly dveře.

„Platí.“

Abdul Khrafedine, jehož bych poznal mezi tisíci dalšími muži, natolik se mu jeho syn podobal, mě přivítal vřele literární a trochu zastaralou angličtinou. Nevzpomínám si přesně, jaké obraty použil, získal jsem z nich však jistotu, že od té chvíle se moje rodina nemá na šest dalších generací čeho bát.

„Mnohokrát děkuji za vaši pohostinnost, pane Khrafedine,“ odpověděl jsem jménem všech malých Dartunghuverů, již měli přijít.

„Prorok řekl: ‚Kdo má dost jídla pro dvě osoby, měl by se o ně rozdělit se třemi společníky.‘“

Maga si nenápadně otřela palec o ukazováček, abych věděl, že vyhrála sázku. Khrafedine senior tleskl dvakrát do dlaní a přiběhla jeho žena, rovněž zahalená od hlavy až k patě. Pronesla dvě nesrozumitelné věty a odběhla do kuchyně. Její manžel mě vzal pod paží a odvedl do své pracovny, Magu přitom ostentativně ignoroval.

„Jste z Islandu, že, pane Dartunghuvere?“ zeptal se mě bez okolků.

„Ano,“ přisvědčil jsem a pokradmu nakoukl do vstupní haly.

Maga zmizela.

„A jaká je míra porodnosti islandských žen, prosím vás?“

„Prosím...?“

„Kolik mají islandské ženy v průměru dětí?“

„O něco méně než dvě, myslím. Proč se ptáte?“

„Má žena – budiž jí vzdán hold – a já jsme dali Bohu a Súdánu jedenáct vojáků. Věděl jste, že polovinu súdánské populace představují mladší patnácti let a že ročně vzroste o milion?“

„Působivá čísla,“ poznamenal jsem opatrně a neubráníl jsem se tomu srovnat je s údaji své země.

„Která však mohou klesnout, pokud si nedáme pozor. Proto náš velitel, skvělý Omar Hassan al-Bašír, nedávno připomněl súdánským muslimům jejich povinnost. Korán opravňuje muže pojmout čtyři manželky, a kolik jich této výsady využívá?“

„Tati, nemyslíš, že bys měl našeho hosta nechat po tak dlouhé cestě odpočinout?“ navrhl mile, avšak pevně Youssef, který vtrhl do místnosti.

Poplácal mě po zádech a špitl mi do ucha: „Omluv ho“, pak přešel do druhé části pracovny a usedl vedle otce. Jejich podoba byla doslova ohromující, měl jsem dojem, že se dívám na téhož muže v různých stadiích života.

„Jsi spokojený se svým oblekem?“ zeptal se Abdul Khrafedine syna.

„Sedne mi skvěle.“

„Je skromný, jak žádá Prorok?“

„Nemůže být skromnější.“

„A tví bratři?“

„Všechno je v pořádku.“

Otočil se ke mně:

„Měl jsi dobrou cestu?“

Abdul mi nenechal čas na odpověď:

„Tvůj přítel by si měl zařídit povolení k pobytu.“

„Už mám vízum,“ informoval jsem ho a vybavil si anabázi, která k němu vedla.

„Jde bohužel o jiný dokument,“ vysvětlil mi Youssef. „Bez povolení k pobytu bys nemohl opustit Súdán.“

„Být vámi, postaral bych se o to co nejdříve,“ poradil mi Abdul, v jehož hlase jsem slyšel, že nemá zájem přitáhnout ke své rodině pozornost imigračních úředníků.

„Skvělý nápad,“ odpověděl jsem. Představa, že uniknu Khrafedinovi seniorovi, mi nevadila.

Navrhl jsem Maze, aby nás doprovodila, ale tentokrát měla schůzku se švadlenou ona. Youssef si půjčil otcovo auto, bezvadně udržovaný Volkswagen Passat kombi. Když jsme dorazili k budově imigračního, hrklo ve mně: fronta čekajících se vinula kolem celého bloku. Youssef prohodil několik slov arabsky s mužem, jenž držel ceduli z kartonu; jeho levou tvář hyzdila bradavice.

„Dej mu svůj pas a částku za povolení, vystojí frontu za tebe. Bude tě to stát jen o dolar víc. Zatím se projdeme k soutoku Nilů po třídě Šaría al-Nil.“

Bílý Nil přitékající z Ugandy a Modrý Nil z Etiopie se slévají v bodě zvaném al-Mogran, který představuje hlavní – a jak tvrdí zlí jazykové, jedinou – atrakci Chartúmu.

„S radostí,“ přijal jsem a účastně pomyslel na měně poučené turisty, kteří stráví podstatnou část pobytu v Súdánu obstaráváním práva z něj odjet.

Vydali jsme se na sever v poledním slunci, příhodně schovaném za stromy lemujícími Šaría al-Nil, nejprestižnější chartúmskou třídou. Včetně prezidentského paláce sdružuje většinu oficiálních budov, zbudovaných ve stylu, který by se dal nazvat „ošuntěle koloniální“. Šli jsme už nějakou dobu mlčky, když se Youssef zeptal:

„Stalo se ti někdy, že bys nepoznal svou zemi, když ses do ní po dlouhé době vrátil?“

Chvíli jsem uvažoval, než jsem odpověděl:

„Ne, nikdy. I po třech letech na Akademii jsem do Reykjavíku okamžitě zapadl. Ale moje spojení s Islandem se nepodobá tomu, které cítíš ty k Súdánu. Kořením především v přírodě a v magii živlů, vody, větru, ohně. Netrpím nostalgií k Islandčanům nebo k Reykjavíku, ale potřebuju pravidelně vidět moře, fjordy a ledovce.“

„Před dvanácti lety v Súdánu převzala vládu Národní islámská fronta,“ navázal Youssef, jako by mě neslyšel. „Tehdy už jsem nebydlel v Chartúmu, ale opakovaně jsem se sem vracel. Na rozdíl od tebe nebo Magy nepovažuju demokracii nutně za nejdokonalejší způsob vlády; měl jsem za to, že silný vůdce by Súdánu přinesl stabilitu, kterou potřebuje k tomu, aby získal zpět svou identitu, podkopanou staletými egyptské a pak britské okupace a roky občanské války. Nepochyboval jsem ani o tom, že tato identita má vycházet z islámu. Ostatně v roce 1983 už platila šaría. A pak jsem nastoupil do KFR. Víš, čím jsem prošel: Káhirou, Ho Či Minovým Městem, Akademií...“

„Setkáním s Magou,“ přerušil jsem ho.

„Setkáním s Magou, samozřejmě. Setkáním s tebou taky. Na ten týden na Havaji nikdy nezapomenu. Před-

stavovali jste všechno, co jsem měl normálně nenávidět: bezvěrec hrající si na cynika a sotva praktikující muslimka, která si dovolila znevažovat Korán.“

„I já tě měl hned rád,“ zažertoval jsem, abych skryl rozpaky.

Youssef ke mně nikdy nemluvil tak zostra.

„A přesto jste mě oba neodolatelně přitahovali. Jak to vysvětlit? Nepochyboval jsem o čistotě vašich úmyslů: vzhledem tomu, jakým prizmatem jste se dívali, jsem sice nevěřil, že se vám někdy vyjeví, ale upřímně jste hledali pravdu. Zato váš styl se mi přičil: ten mix odvahy a nenucenosti, způsob, jakým jsi nám hlavně ty připomínal, že je to pouze hra.“

„Je to hra. A není to hra.“

„Vidíš, tenhle typ vět...“ ušklíbl se. „Měl jsem pocit, jako bych byl jediný, kdo uvažuje, jak by zareagoval v případě, že by mě KFR přinutilo jednat v rozporu s mými zásadami – a nakonec jsi byl tomuto problému vystaven ty. Nejdřív jsem tě odsoudil, a přestože ti odpustilo moje srdce, mysl zůstala přesvědčená, že ses měl zachovat jinak. Změnil jsem názor až časem. Můžu si teď krok za krokem projít, jak jsi uvažoval, a pochopit, jak ses trápil. Můžu se do tebe vžít, můžu...“

„Můžeš být mnou,“ doplnil jsem a pomyslel si, že jsem tato slova neměl nikdy vyslovit, přestože mi dělala nevýslovnou radost.

Youssef si toho všiml a usmál se.

„Můžu být tebou a někdy, chvílemi, mi taky připadá, že můžu být trochu Magou. Ale už nejsem mými rodiči. Stále je z celého srdce miluju, budu je respektovat, dokud neumřou, nerozumím jim ovšem. Můj otec už mě nemá co naučit. Teď vím, že se bude příštích dvacet let opakovat; je mi to krajně nepříjemné. Jako kluk jsem se ve škole učil súdánskou hymnu: „Jsme armáda Boha a své země/ Nikdy neoslyšíme volání oběti/ Postavíme

se smrti, zkouškám či bolesti/ Za cenu života dobudeme slávy.“

„To je legrační. Tvůj otec před chvílí zrovna říkal, že dal Bohu jedenáct vojáků...“

„Přesně! Je přesvědčený, že hymna vybízí Súdánce k džihádu, zatímco já v ní vidím jen metaforu – pravda trochu vojenskou – sjednocení země.“

„A měl jsi to vždycky za metaforu? Například na Havaji mě tvoje interpretace Koránu zarážela spíš svou radikálností.“

Youssef se zastavil a podíval se mi zpřímá do očí. Beduín, který šel těsně za námi, se mu s nadávkami vyhnul.

„To je dobrá otázka. Rád bych ti řekl, že mám od přírody sklon k umírněnosti, ale popravdě nevím, co by se mnou bylo, kdybych zůstal v Súdánu. Vidím to na svých bratrech. Stavět se proti vlastnímu rodinnému prostředí vyžaduje odvalu a já nevím jistě, jestli ji mám.“

Několik minut jsme šli mlčky.

„Na co myslíš?“ zeptal se Youssef.

„Na Magu. Pro ni musí být ten šok strašně brutální, znáš její přesvědčení.“

„A jak dobře!“ naježil se Youssef tónem, který mi napověděl, že jsem se dotkl citlivého místa. „Víš, že mě v rámci svatební tradice, *nikahu*, požádala, abych se zavázal, že si nevezmu další manželku?“

Po tirádě Abdula Khrafedina o svaté povinnosti súdánských mužů mi taková žádost připadala docela rozumná, ale nechal jsem si to pro sebe.

„No tak, nechtěla tě ranit. Stejně jsi přece neměl v úmyslu vzít si další ženu, ne?“

„Samozřejmě že ne, a řekl jsem jí to. Ani to jí nezabránilo na tom trvat. Chápeš, co to znamená? Moje slovo jí nestačilo.“

Příhoda ho očividně hluboce zasáhla. Pokud už příprava manželské smlouvy obsahovala podněty k neshodám mezi manželi, čekal nás asi dlouhý týden.

Konečně jsme dorazili do al-Morganu, rozlehlého trojúhelníku půdy, jehož základnu tvoří Chartúm a strany ramena Nilu. Modrý přítok, přestože je kratší než Bílý, je silnější a přináší bahno nezbytné pro obdělávání půdy. Toho dne bylo jasno a bylo vidět na desítky kilometrů daleko. Vytáhl jsem svůj foťák, ale Youssef mi ukázal dvojjazyčnou ceduli.

„Bez povolení Ministerstva vnitra zakázáno pořizovat fotografie. Chceš strávit odpoledne čekáním ve frontě?“

„Ale vždyť je to veřejné místo a nevidím tu vojenské budovy. Proč potřebuješ povolení?“

„Nevím, možná abys jim nechal nějaké valuty? Nebo abys zaměstnal tamtoho nebožáka?“ zauvažoval Youssef a ukázal na vojáka v maskáčích, který nás pozoroval a nervózně si pohrával s kulometem.

„Nebo aby vyhnali turisty, to spíš! Hele, nechceš mě krýt? Couvni trochu...“

„Nefoť, Slive,“ prohlásil pevně Youssef. „Tolik chceš otestovat súdánské cely?“

Došel až na vrchol trojúhelníku a rozhlédl se po velkolepé krajině. Proudem Modrého Nilu se nechala líně unášet felúka se zelenou plachtou.

„Chci s tebou už dlouho o něčem mluvit. Jsem si jist, že jednou tě členové Výkonného výboru kooptují a prozradí ti účel KFR. Nežádám, abys zneužil jejich důvěry a donesl mi, co ti řeknou. Ale chtěl bych, aby ses vážně zamyslel, zda je ten účel kompatibilní s tím, čemu věřím. Mám dobrý důvod si to myslet: minimálně jeden člen Výkonného výboru, Kojulfaz, je muslim, a přestože nepraktikuje, neumím si představit, že by jednal v naprostém rozporu s Koránem.“

„Pokud tě to uklidní, myslím, že hlavní náboženství jsou ve Výkonném výboru zastoupena.“

„Víš,“ pokračoval Youssef, jako kdyby mě neslyšel, „i když nikomu neupírám právo na vlastní přesvědčení, nesnel bych, kdyby se ukázalo, že jsem pracoval tak dlouho proti svým. Měl bych pocit, že jsem zradil svoje ideály.“

„Rozumím,“ prohlásil jsem, vědom si toho, že na Youssefova slova hned tak nezapomenu.

Zradit své ideály? Jaké ideály?

Několik minut jsme sledovali felúku, která překonala soutok s ramenem Bílého Nilu. Silný západní proud ji vytlačil k pravému břehu, ale majitel nepanikařil: už dávno svěřil svůj osud bohům řeky Nil.

„Pojď, vrátíme se,“ řekl náhle Youssef. „Tvoje povolení bude hotové.“

Bylo. Muž s bradavicí mi vrátil pas a osobně mi ukázal razítko, jež úředník Ministerstva vnitra vtiskl vedle mého víza. Razítko obsahovalo datum: 11. září 2001.

4

Když jsme se v 17.25 vrátili, našli jsme Youssefovu rodinu sedící v obývacím pokoji v hloučku před malým televizorem, kde běžela arabská stanice Al-Džazíra. Abdul Khrafedine trůnil v nejlepším křesle přímo naproti obrazovce. Maga, usazená na zemi, nám hned vyšla vstříc:

„Před několika minutami narazila dvě letadla do věží World Trade Centra.“

„Cože?!“ vykřikl Youssef.

„Dopravní letadla?“ zeptal jsem se.

„To se zatím neví.“

„Kolik hodin je v New Yorku?“ zajímal se Youssef.

„9.25,“ spočetl jsem. „Doba, kdy lidi přicházejí do práce.“

Na Al-Džazíře zaspávala dvojice novinářů otázkami zpravodaje stanice v USA.

„Co říkají?“ zeptal jsem se Youssefa.

„Zpravodaj toho neví o moc víc. Říká, že CNN vysílá přímo od Obchodního centra. Tati,“ zeptal se anglicky otce, „můžeš to pro Sliva přepnout na CNN?“

„Už jsem o to prosila,“ zabrblala Maga, „ale prý si mám zlepšit arabštinu.“

Abdul jako by chvíli zvažoval dopad synovy žádosti a pak natáhl ruku k ovladači. Obrazovku pohltily obrázky věží v plamenech. Redaktor právě rekapituloval zatím známá fakta. V 8.46 místního času narazilo první dopravní letadlo do severní věže Světového obchodního centra. CNN oznámila zprávu o minutu později a začala skoro okamžitě vysílat. V 9.03, během přímého přenosu, vletělo do jižní věže druhé letadlo. FBI spekovala o únosu a připomněla, že World Trade Center se stalo předmětem atentátu už v roce 1993. Finanční trhy byly uzavřeny na neurčito.

Prezident Bush poté vystoupil na základní škole na Floridě. Oznámil, že se vrací okamžitě do Washingtonu. „Prožíváme dnes národní tragédii,“ pokračoval. „Zřejmě v rámci teroristického útoku na naši zemi narazila dvě letadla do Světového obchodního centra. Hovořil jsem s viceprezidentem, starostou města New York a s ředitelem FBI a požádal je, aby uvolnili všechny federální prostředky na pomoc obětem a jejich rodinám a zahájili důkladné vyšetřování, které povede k odhalení a zadržení pachatelů těchto atentátů. Terorismus proti naší zemi je odsouzen k neúspěchu. Nyní prosím, abychom společně drželi minutu ticha.“

Instinktivně jsem sklonil hlavu, ale nedokázal jsem se soustředit. Zazvonil telefon. Abdul Khrafedine zvedl sluchátko a bez ohledu na nás se pustil do hlučného rozhovoru v arabštině. Maga se na mě zdrceně podíva-

la a vzala mě za ruku. Youssef měl zavřené oči a okolní ruch nevnímal. Pouze hýbal rty: modlil se.

Kolem 17.40 moderátor ohlásil, že ve Washingtonu došlo k výbuchu. Bílý dům a Pentagon byly evakuovány. Krátce poté jsme se dozvěděli, že na Pentagon dopadlo třetí letadlo. Konečně v 17.55 pronesl zpravodaj CNN v Bílém domě John King slova, jichž jsem se obával. Zmínil Usámu bin Ládina jako jednoho z hlavních podezřelých. Bin Ládin již na Spojené státy zaútočil, připomínal King, a bylo známo, že čeká na příležitost, aby tak učinil znovu.

Při těchto slovech spustil Abdul Khrafedine přívál nadávek, uchopil ovladač a přepnul zpátky na Al-Džazíru, jež se spokojovala přebíráním obrázků ze CNN, k nimž přidávala vlastní komentář.

„Proč mění program?“ zeptal jsem se Youssefa.

Abdul mou otázku uslyšel a pustil se do zapáleného vysvětlování v arabštině.

„Říká, že západní média viní muslimy ze všech svých neduhů,“ přeložil Youssef. „Říká, že Usáma bin Ládin je bojovník, který plní Boží vůli, a že se za něj modlí.“

„A to ho necháš říkat?“ zeptala se Maga vyjeveně.

„Čekám, až budu znát fakta,“ odpověděl Youssef rozvázně. „Pokud vím, bin Ládinova odpovědnost nebyla prokázána.“

Upřeně sledoval obrazovku. Bylo zjevné, že se nechce nechat do tohoto rozhovoru zatáhnout. Maga se otočila ke mně.

„Youssef má pravdu,“ řekl jsem. „Počkejme, až budeme znát fakta. Nemělo by to trvat dlouho.“

Maga si přitáhla kolena pod bradu. Věděl jsem, že arabsky moc nerozumí, ale předstírala, že je také zabraná do vysílání.

Telefon zazvonil znovu. Zvednul to jeden z Youssefových bratrů a vybuchl smíchy, jako by si právě

vyslechl dobrý vtíp. Odpověděl stejným tónem a jeho protějšek se uchechtl podobně. Během okamžiku se atmosféra radikálně změnila. Youssefova matka odešla do kuchyně uvařit čaj. Jeden z jejích synů dal kolovat tác sušenek. Abdul se zvedl, aby přivítal souseda, který přinesl hroznové víno. Vyžádal si, aby jeho syn přišel pozdravit hosta. Obě malé Youssefovy sestry se připojily k hovoru. Nikdo už nesledoval obrazovku, kde běžely stále dokola, když nebylo nových informací, obrázky dvojí srážky. Bylo to surrealistické.

„To je zlý sen,“ zašeptala Maga.

„Bohužel není,“ odpověděl jsem. „Anebo sníme oba.“

„Myslíš, že můžu vrátit CNN?“

„Popravdě, Mago, nedoporučoval bych ti to. Za dané situace by si to mohli špatně vyložit.“

Vstupní halou nyní proudili nově příchozí. Někteří si klestili cestu do obývacího pokoje, ale většina postávala v hale nebo v kuchyni s šálkem čaje v ruce. Hovor čile plynul, vypadalo to jako na večírku. Hluk přehlušoval zvonění telefonu, jež jsem vnímal snad už jen já. Maga se kolem sebe podívala, natáhla se po ovladači, který nechal Abdul ležet, a nenápadně zesílila zvuk. Moderátory, jimž docházeli svědci, nakonec vystřídaly surové obrázky moderní apokalypsy. Pentagon hořel, věže se hroutily, ve vzduchu metastázovala hustá bílá mlha, valila se po vodě a chystala se olizovat tógu sochy Svobody. Ozvěny New Yorku postupně zaplavily obývací. Hasičské kamiony s ječícími sirénami míjely vyděšené a rozedrané bílé límečky v záchvatech kašle. Sanitky kličkovaly mezi chodci, kteří běželi na sever a občas se nevěřícně otáčeli, aby si naposled vtiskli na sítnici obrázky ze scény, jež je bude pronásledovat do smrti. Muži i ženy plakali, sušili si oči, poklekávali za zaparkovaná auta, jako by se chránili před další explozí. Stará shrbená žena se zlobila na dva mladé policisty:

energicky odmítala jejich pomoc, točila se v kruhu, dezorientovaná, dokud ji nepustili. Myslí mi běželo nespočet otázek – kdo, jak, proč? – ale zatím jsem je odkládal, hypnotizován těmi němými, neskutečně silnými výjevy, které by nevymyslel žádný scenárista.

Youssef se vrátil a sedl si k nám. Nikdy jsem ho neviděl tak zachmuřeného. Myslím, že tušil, k čemu dojde.

„Proč se k nim nevrátíš?“ zaútočila na něj Maga.

„Protože chci být s vámi.“

„Krásný večer,“ poznamenala Maga změněným tónem. „Na co tvůj otec čeká, že nepodává šampaňské? Ach, pardon, zapomněla jsem, Prorok bublinky nerad.“

Jindy by Youssef takovou poznámku nenechal bez odezvy. Nyní pouze dlouze vzdychl.

„Co se mi snažíš říct, Mago? Že se moje rodina z těch atentátů raduje? Ani nevíš, o čem mluví.“

„Zkus tvrdit opak! Prosím tě, podívej se, jak tvůj otec plesá!“

Faktem bylo, že Abdul se jemně, spiklenecky usmíval. Objal kolem ramen muže, s nímž hovořil, jako by se mu chystal vyjevit, kde leží poklad templářů.

„Neplesá, diskutuje se sousedem,“ upřesnil nevzrušeně Youssef.

„Zkus říct, že neplesá, Youssefe Khrafedine, vyzývá tě.“

Zdálo se, že Youssef zvažuje sémantická pro a proti dané otázky, a nakonec uznal, co bylo zřejmé: neměl jinou šanci.

„Nejsem zodpovědný za svou rodinu, Mago, o nic víc než ty za svou.“

„S tím rozdílem, že moji rodiče se právě neradují ze smrti těch nešťastníků.“

„Já se z ní taky neraduji! Vidíš snad, že bych se radoval?“

„Držíš se zpátky,“ řekla Maga s agresivitou, kterou bych u ní nečekal. „Držíš se, ale uvnitř po tom toužíš.“

„Nemáš pravdu,“ řekl prostě Youssef.

„Stokrát jsi mi řekl, co si myslíš o americké vládě. Nesnášíš USA a všechno, co představují.“

„Mýlíš se. Ano, domnívám se, že Spojené státy jsou hlavním viníkem problémů na Středním východě. Projevují vůči arabskému světu nesnesitelnou blahosklonnost a jejich bezvýhradná podpora Izraele znemožňuje jakékoli mírové řešení palestinského konfliktu...“

Chudák Youssef, pomyslel jsem si, nechápe, že Maga je zděšená představou, že vstupuje do fundamentalistické rodiny. Místo aby ji vzal do náručí a řekl jí, že ji miluje, dává jí lekci z geopolitiky. Zřejmě si svou neobratnost uvědomil, protože uchopil maličkou Mažinu ruku do svých a zvedl si ji ke rtům. Maga na zlomek vteřiny zaváhala, ale nechala ho.

Abdulovi Khrafedinovi na druhém konci místnosti z toho nic neuniklo. O co mu šlo? Doufal, že ještě zmaří svatbu? To by měl co do činění se mnou.

„Pojďme ven,“ řekl jsem. „Nedá se tu dýchat.“

Bylo 19 hodin, po setmění. O několik bloků dál spustil výjimečně melodický zpěv a kolem nás se začaly jako duchové zjevovat postavy v dželabách.

„Muezzin svolává věřící k večerní modlitbě,“ vysvětlil Youssef. „Pojďme se podívat.“

Ulici brzy zaplavil lid. Postranní uličky chrlily nepřetržitý proud chodců; sebemenší chatrč čítala deset či více mužů a jen málokdy jednu či dvě ženy. Mnoho jich v podpaží neslo stočený kobereček, v šeru se houpalo několik luceren. Zástup v tichosti postupoval. Ohlušující muezzinova psalmodie nejenže znemožňovala hovor, činila bolestnou i představu pouhého myšlení.

Mešita byla plná k prasknutí, stovky lidí zůstávaly u vchodů a chystaly se poslouchat modlitbu z tlam-

pačů. Ti nejprozíravější si rozvinuli koberečky, ostatní poklekli na dlažbu. Lidé za námi, kteří si nevšimli, že procesí zastavilo, přešlapovali na místě. Nemohli jsme dál stát.

„Ženy se modlí vevnitř,“ řekl Youssef Maze. „Nechají tě projít.“

„Nechci vás opustit,“ odpověděla Maga a instinktivně se přitiskla k Youssefovi.

„Zůstanu tady,“ oznámil Youssef a padl na kolena.

Vzal jsem Magu za ruku a odvedl ji pod palmu na kraji náměstí, kde se ještě dalo dýchat. Stále rostoucí dav jsem odhadl na dva nebo tři tisíce osob.

„Vždycky je tu tolik lidí?“ zakřičel jsem, abych byl slyšet.

„Ne,“ odpověděla mi Maga do ucha. „Dneska večer je to výjimečné.“

Muezzinův zpěv náhle ustal a téměř okamžitě nastalo ticho. Byli jsme teď na celém náměstí jediní, kdo stál. Youssefa jsem nespouštěl z očí, ale zároveň jsem byl připraven zmizet při prvním náznaku nepřátelství.

Imám zahájil modlitbu zpěvným tónem, z něhož mrazilo v zádech.

„Co říká?“ zašeptal jsem.

„Vždycky začíná prvními sedmi verši první kapitoly Koránu. Prosí Boha, aby nás vedl po správné cestě. Potom zvolí různé súry a modlitby.“

„Nemodlíš se?“

„Nemám chuť.“

Ani já se nemodlil. Dostalo se mi luteránské výchovy a do kostela jsem přestal chodit, když umřel můj otec – ne abych vyjádřil nějaký hněv, jednoduše proto, že to byl on, kdo nás tam s Mathilde bral. Matka v tom už nepokračovala.

Věřil jsem v Boha? Všiml jsem si, že pokaždé, když jsem se o tom s někým bavil, glosoval dotyčný smysl

slova „Bůh“ například tak, že věří v existenci „velkého hodináře“, nikoli v Pána z evangelií, anebo si vybíral prvky z různých náboženství, z nichž si potom míchal svůj ideální koktejl. Sám jsem ve spojení „věřit v Boha“ považoval za důležitý pojem „věřit“, jež přizemnější duše rády zaměňují za „chtít věřit“, ale na to, abych ho takto znevažoval, jsem byl příliš silným karteziánem. Měl jsem o Boží existenci důkaz? Ne. Nechtěl jsem věřit? Samozřejmě že chtěl, ale nepřipadalo mi, že mě tato otázka někam posouvá.

„Slive...“

„Ano, Mago.“

„Nenajdu sílu...“

„Sílu na co?“

„Vždyť víš. Sílu vstoupit do téhle rodiny. Sílu sledovat Youssefa, jak se klaní před imámem, který po modlitbě rekrutuje sebevražedné atentátníky. Miluju ho nadevše, ale nezvládnou to.“

Viděl jsem jen její oči. Vyjadřovaly nezměrnou tíseň. Rád bych ji k sobě přitiskl, ale oba jsme věděli, že si to nemohu dovolit.

„Hele, odstříháš si metr,“ řekl jsem a snažil se věřit, že je to tak jednoduché, „a za čtrnáct dní budeš v Indonésii u vašich. Do Súdánu už nikdy nevstročíš.“

„Jenže Youssef styky s rodinou nikdy nepřerušší...“

„To po něm nemůžeš chtít. A kromě toho to nebude třeba, k rozchodu už dochází. Nevidíš, jakou cestu už urazil? Žije v zahraničí, studoval Locke a Montesquieu a občas vynechá modlitbu. Otec mu musel nabídnout ty nejlepší nevěsty, a přesto si bere Indonésanku s chatrnou vírou, která si lije gin do pomerančového džusu. A koneckonců,“ rozkřikl jsem se, když mi došly argumenty, „je to přece člověk, který falšuje realitu!“

„Falšuje realitu,“ zopakovala zamyšleně, jako by pouze tento poslední bod stál za úvahu.

Modlitba patrně skončila, ale mám dál kul dobřela rozžhavený dav, jenž každou jeho řeč končil ohlušujícím „*Alláh akbar!*“.

„Co říká?“

„Počkej, zkusím se soustředit,“ řekla Maga.

Zaposlouchala se.

„Říká, že Bůh potrestal Spojené státy a že věřící, kteří řídili letadla, už jsou v ráji.“

„*Alláh akbar!*“ zařvali věrní.

„Říká, že ten, kdo zabije Američana, ctí Prorokovu památku.“

„*Alláh akbar!*“

„Říká, že Izrael brzy stihne stejný osud.“

„*Alláh akbar!*“

Každý nový výrok vyvolal ostřejší reakci než ten předchozí. Věřící zvedali pěsti na znamení jednoty a hulákali stále silněji, čímž nutili imáma, aby také zvyšoval hlas.

„Vidíš Youssefa?“ zeptal jsem se se staženým žaludkem.

„*Alláh akbar!*“

„Ne, jsem moc malá. A ty?“

„Počkej.“

Postavil jsem se na špičky. Vládl naprostý chaos. Muži se zuřivě skláněli na svých koberečcích, jiní spínali a rozpínali ruce a třásli se v rytmu imámových slok. Krátce jsem Youssefa zahlédl, ale dva muži, kteří si vzájemně tleskali, ho skoro okamžitě zakryli.

„Tak co?“ zeptala se horečně Maga.

„Pořád nic. Jo, vidím ho!“

„*Alláh akbar!*“

„Co dělá?“

Uhodl jsem otázku, již se neodvážila položit.

„Nezvedá pěst s ostatními.“

„*Alláh akbar!*“

„Volá ‚*Alláh akbar*‘?“

„Ne.“

„Co tedy dělá?“

„Modlí se vestoje se zavřenýma očima. Vidím, že pohybuje rty.“

„Dojdi pro něj, Slive, prosím.“

„Zůstaň tu.“

Nedbaje rizika, proklestil jsem si cestu davem a vrazil přitom do několika mužů, kteří byli zcela v transu, takže nezaznamenali mou světlou pleť ani západní oděv. Když jsem ho vzal v podpaží, otevřel Youssef oči.

„Půjdou k americké ambasádě,“ sdělil mi anglicky.

„Kdo?“

„*Alláh akbar!*“

„Všichni. Imám to žádá.“

Muž vedle nás pochopil, v jakém jazyce mluvíme, pohrdavě si mě změřil a strčil loktem do souseda. Odtáhl jsem Youssefa na kraj náměstí, proti proudu davu, který se dal do pohybu směrem na sever. Maga nás zdaleky spatřila a vyběhla nám naproti. Youssef ji sevřel v náručí. Ve všudypřítomné vřavě si jeho gesta nikdo nevšiml. Tlumočil jsem Maze obsah imámových pokynů.

„Ale proč?“ zeptala se.

„Před třemi roky bombardovaly Spojené státy neďaleký farmaceutický závod, kde se vyráběla polovina súdánských léků,“ vysvětlil nám Youssef. „Lidi na to nikdy nezapomněli.“

„To všechno špatně skončí,“ předpověděl jsem. „Jestli najdou velvyslance, jsou schopni ho zlynčovat.“

„Právě, půjdu s nimi, abych jim v tom zabránil,“ prohlásil Youssef.

„Ať tě ani nenapadne!“ zakřičel jsem. „Zlynčují tě s ním.“

„Přece nemůžu opustit svůj lid. Podívej se na ně, úplně přišli o rozum. Potřebují usměrnit.“

„Nemůžeš opustit svůj lid, ale nechat nás s Magou bloudit ulicemi Chartúmu ti nevadí? Youssefe, uvědomuješ si, co říkáš?“

Čekal jsem, že Maga vybuchne vzteky, zůstala však podivuhodně klidná a jenom upřeně hleděla svému snoubenci do tváře – jako entomolog při pokusu, jehož výsledek naprosto nedokáže odhadnout. Ostatně nic říkat nemusela. Ona i Youssef velmi přesně věděli, co bylo právě v sázce.

„Pojďme domů,“ řekl konečně Youssef.

5

Následujících čtrnáct dní patřilo mezi nejdlejší v mém životě. Svatební přípravy, neustálé návštěvy chapadlovitě rozvětvené Youssefovy rodiny a nutnost dělat Maze společnost mi přes den znemožňovaly usebrat se o samotě potřebné k tomu, abych se zamyslel nad otázkou, jež mi vrtala hlavou od té chvíle, co jsem zhlédl vysílání Al-Džazíry: neslo KFR za útoky, které zalily krví Ameriku, nějakou odpovědnost? Když konečně přišla noc, uléhal jsem na své úzké lůžko a snažil se utřídit si to, co jsem věděl.

Zájem KFR o islámský terorismus se datoval od počátku osmdesátých let. Západní společnosti byly pádem Berlínské zdi a následným rozpadem SSSR zaskočeny. Přestože už půlstoletí systematicky podkopávaly základy komunismu, působily Spojené státy, že jsou jeho pádem překvapeny ze všech nejvíc, a vyhradily si čas na rozmyšlenou. Měly se odzbrojit – neboli „vybrat si dividendy z míru“, jak to někteří nazvali – nebo se naopak připravit čelit novým hrozbám? Taková byla v kostce debata, která roku 1992 probíhala ve Washingtonu.

KFR se tématu zmocnilo mnohem dřív. Angoua Dji-bo, jenž byl tehdy jen slibným úředníkem ve vedení

Plánu, ve svém nyní již proslulém spisu předpověděl už v roce 1987 bezprostřední krach centrálně plánovaného hospodářství. Djibo tento zánik na jednu stranu vítal, na druhou stranu předpokládal, že vyvolá závažné lokální nerovnováhy: ideologickou dezorientovanost obyvatel bývalého sovětského bloku, nárůst organizované kriminality, příval autonomistických požadavků, posílení antikapitalistické menšiny v západních státech. Hlavně se však zajímal o to, co nazýval „novými planetárními posuny“. Svět, psal, nenechá zmizet souboj Východ – Západ, aniž by ho nahradil jinou polarizační osou. Od počátku věků společnosti uvažují binárním způsobem. Vždycky jsme byli „my“ a ti „druzí“, bez nichž se neobejdeme, abychom nezapomněli, kým jsme. Djibo nepochyboval, že pokud „druzí“ brzy zmizí, západní svět je nahradí jinými „druhými“. Zbývalo zjistit jakými.

Řada údajů mluvila pro Čínu. Čínská populace zdaleka přesahovala 500 milionů obyvatel, číslo, které si Djibo zvolil za empirický práh, a vyvolávala rasistické reakce jak v západních společnostech, tak ve zbytku Asie; Američani považovali boj proti státem řízenému hospodářství za přirozené pokračování studené války; konfucianismus, základ čínské kultury, prudce narážel na zásady velkých monoteistických náboženství; konečně Peking v minulosti – a nedávno vůči Tchaj-wanu – předložil pádné záruky své bojovnosti. Jakkoli se ale mohla jevit lákavě, Djibo čínskou stopu opustil ze dvou důvodů: v důsledku politiky jednoho dítěte populace stagnovala na maximu a hlavně se země začínala měnit na tržní ekonomiku.

Ještě rychleji vyřadil budoucí šéf Plánu Indii, stát příliš konsenzuální, jehož obyvatelé navíc mluví anglicky, což jde proti zásadě, že nenávidíme spíše ty, jejichž jazyk neznáme.

Djibo tedy zvolil novou perspektivu: náboženství. Jak to označil francouzský politolog Gilles Kepel, svět už několik let přihlížel „Boží pomstě“. Náboženská praxe byla skoro všude na vzestupu. Jako hlavní faktory, vysvětlující tuto náboženskou obrodu, odborníci rádi uváděli urbanizaci (pracovníci, kteří opustili svou vesnici a rodinu, se snažili zapadnout do nového společenství) a globalizaci (náboženské hodnoty se zdály být odpovědí na vyprahlost tržní společnosti). Djibo předpokládal, že nadcházející triumf kapitalismu tuto obrodu, tento desekularizační fenomén ještě zesílí.

K tomu, aby převzal roli nového nepřítele Západu, se ze všech náboženství jevil jako nejvhodnější islám. Jeho zakládající text, Korán, dělil svět na tři kategorie: na muslimy, dimmí (praktikující křesťany nebo židy, které bylo možné tolerovat, pokud uhradili zvláštní poplatek) a bezvěrce, jež bylo nutné obrátit na víru, a bude-li to třeba, i mečem. Islám disponoval vlastním zákoníkem, šariíou, který už platil v několika zemích. Jak ukázaly před tisíci lety křížové výpravy a v méně dávné době izraelsko-palestinský konflikt, napětí spojené s tímto náboženstvím zostřoval fakt, že se o některá posvátná místa dělilo s nejrozšířenějšími na Písmech založenými monoteismy. K tomu se přidávaly nahodilejší, ale o nic méně pregnantní okolnosti: díky demografické úspěšnosti síla islámu rostla závratnou rychlostí; s rokem 1973 si Blízký východ uvědomil strategickou roli, již si postupně získal díky svému postavení největšího producenta ropy na světě; konečně Sovětský svaz nakládal příšerně se svými náboženskými menšinami a v případě pádu komunismu bylo třeba počítat s tím, že se všechny jeho republiky s většinově muslimským obyvatelstvem vysloví více či méně najednou pro nezávislost.

Djibo tedy s dost vysokým stupněm jistoty předpovídal, že příští celoplanetární souboj svedou Západ a radikální islamismus. Tato představa ho nenaplňovala optimismem, protože Spojené státy, i když hned po druhé světové válce pochopily, že komunismus a liberalismus nemohou fungovat společně, v tomto případě nedoceňovaly dvě skutečnosti.

Zaprvé, Amerika si dlouhodobě zneprátelila muslimský svět svou nekoherentní politikou: kázala demokracii, podporovala však autokratický režim íránského šáha a saúdskou monarchii; požadovala po Pákistánu, aby se vzdal svého jaderného programu, ale nad tím izraelským zavírala oči.

Zadruhé vůči muslimům přijala závazky, jež nikdy neměla v úmyslu dodržet. Během posledních čtyřiceti let CIA systematicky podporovala islámská hnutí, jež se snažila, stejně jako sama CIA, čelit vůdcovským ambicím Sovětského svazu (například v Afghánistánu) či nástupu arabských nacionalistických vůdců, jako byl Násir, zatímco v jádru jim byl muslimský boj ukradený. Je známo, že poučka, podle níž jsou nepřátelé mých nepřátel mými přáteli, může vést ke katastrofálním důsledkům: Spojené státy úzce spolupracovaly s islamisty, aniž si uvědomily, jakou nenávist a pohrdání v nich vzbuzují.

O šancích KFR předejít civilizačnímu střetu, který kořenil v tisícileté historii, si Djibo nedělal iluze. Dokonce byl názoru, že je lepší Dějiny nechat, ať se odehrají. Den, kdy svět nebude k vývoji potřebovat rozdělení na dva zneprátelené tábory, byl ještě daleko. Přišel nicméně s doporučením: KFR musí před tím, co se chystá, varovat Západ a zejména USA.

Výkonný výbor Djibovu zprávu schválil a pověřil ho, aby dohlédl na její uplatnění v praxi. Poté co zvážil několik variant, rozhodl se Kamerunec hrozbu islamismu uměle nafouknout a dát jí tvář.

Šlo o klasický postup, k němuž se KFR uchýlilo koncem šedesátých let, aby upozornilo průmyslově vyspělé země na nebezpečí, které představovaly některé ultra násilné krajně levicové milice. V té době některé z německých bojůvek (jež vznikly v letech 1964–1965, původně aby protestovaly proti válce ve Vietnamu) náhle přitvrdily, vyhodily do vzduchu několik samoobsluh a poničily budovy federální vlády. *Establishment* nejprve tato hnutí, volající po zániku kapitalismu a žádající právo soudit generaci svých rodičů za účast na nacistických zločinech, nebral vážně. Noviny z jejich komuniké publikovaly pouze miniaturní výňatky; policie, která se snažila nevypadat, že kvůli nim nestíhá, hrubě podcenila hmotné škody; kancléř Kiesinger odmítal téma veřejně zmiňovat ze strachu, že mezi občany vyvolá vzájemnou nevraživost. Aspoň v tomto bodě se KFR s kancléřem shodovalo: Německo potřebovalo obnovu. A muselo tak učinit na pevných základech, a ne na bázi slabého konsenzu, jenž povolí při první příležitosti. Němci se měli jasně vyjádřit, co preferují: chtěli liberální, nebo socialistické hospodářství? Kam kladli posuvník na škále vedoucí od anarchie k policejnímu státu? Byli všichni obyvatelé starší padesáti let spoluzodpovědní za holokaust? KFR na tyto otázky nemělo názor, ale považovalo za zásadní, aby byly položeny.

Aby KFR přinutilo Německo zvolit si tábor, vyvolala stuttgartská sekce dojem, že za útoky, mezi nimiž dosud nikdo nehledal souvislost, stojí jádro radikálních aktivistů sdružené pod označením Frakce Rudé armády. Několik šikovně dávkovaných informačních úniků scénu dokreslilo. Organizaci řídil Andreas Bader – ve skutečnosti šéf jedné z nejméně organizovaných buněk – se svou přítelkyní Gudrun Ensslinovou a jako vzor jim posloužil provoz uruguayské městské

gerily Tupamaros. Členové RAF milovali střelné zbraně, operovali v malých skupinkách a raději by zemřeli, než se vzdali. Oběti si vybírali podle seznamu zhotoveného KGB a Stasi, sahal od regionálních průmyslníků až po špičky státu. Tato pečlivě vyrobená odhalení měla značný dopad. Během několika týdnů se několik buněk připojilo k Baaderovi a ten souhlasil, že hnutí povede. Slušní občané se masivně postavili za vládu, která slíbila nasadit velkolepé prostředky. Ozývaly se hlasy na podporu revolucionářů, „již nedostávali žádnou příležitost vysvětlit, co chtějí“. Policie, která měla konečně jasný mandát a již se ulevilo, že zná jméno svého soupeře, zatkla první lidi. Nikdo už hrozbu extrémní levice nepodceňoval: KFR dosáhlo svého cíle. Spis Baader, jenž se mezitím stal klasikou, byl na programu Akademie.

Angoua Djibo se rozhodl použít stejný mustr k vytvoření identikitu ideálního mluvčího islámské hrozby. Hledal pobožného muže, dostatečně dogmatického, aby získal požehnání mulláhů, s válečnými zkušenostmi, bez nichž by ho Američani nikdy nebrali vážně. Prošel stovku profilů osob široké veřejnosti zcela nebo téměř neznámých.

Usáma bin Ládín se ukázal jako samozřejmá volba. Pochází z bohaté a velmi početné saúdské rodiny, počátkem osmdesátých let se přidal k mudžahedínům, kteří chtěli zbavit Afghánistán sovětských okupantů. Vystoupal celou hierarchií organizace Maktab al-Chidamat, jež afghánské věci zprostředkovávala subvence od saúdské monarchie a CIA. Začátkem roku 1989 ovšem Djibo obdržel několik zpráv uvádějících, že se USA chystají Maktab al-Chidamat pustit k vodě. CIA se dmula: Sověti se poníženě stahovali z Afghánistánu a napříště si dvakrát rozmyslí, zda svoje základny opustí. K čemu by za těchto podmínek bylo doprovázet mu-

džahedíny až do Kábulu, jak o to důrazně žádal mladý bin Ládin?

Scenárista dřímající v Djibovi ihned pochopil, že situace skýtá výjimečné možnosti. Džihád stál na křižovatce. Spojené státy nemohly dát jasněji najevo, že je islámská věc zajímavá pouze potud, pokud jim umožní oslabit zapřisáhlého nepřítele Sovětský svaz. Ve chvíli, kdy jeho bratři ve zbrani po celém světě potřebovali víc než kdy jindy podporu, musel si bin Ládin připadat hluboce zrazen. Nemyslel-li na to, že založí vlastní organizaci, Djibo na to už myslel místo něj.

Iniciativa, jež měla za cíl založit Al-Káidu („iniciativa“ v žargonu KFR označuje dlouhodobé operace, které přesahují rámec pouhého spisu), zabrala několik let a mobilizovala dvacítku agentů. Jméno (v arabštině „základ“) vybral Djibo ze seznamu, který mu připravil jeden libanonský spolupracovník. Samozřejmě nedoufal, že bin Ládin tento název přijme; tak jako v případě Frakce Rudé armády šlo o to přesvědčit soupeře – v tomto případě USA. Roku 1990 zachytila CIA jako náhodou poznámku bin Ládinova důstojníka, v níž se zmiňoval o „Organizaci“. Analytici z Langley zbystrili: o jakou tajemnou organizaci šlo? S očima na stopkách hezky složili puzzle, které jim bylo určeno. Podle našich informací citoval ředitel CIA poprvé jméno Al-Káidy během každodenního briefingu v Oválné pracovně někdy na podzim 1992. V roce 1994 interní zpráva DIA (Defense Intelligence Agency) zaznamenala, že „Al-Káida je méně organizací v tradičním slova smyslu než finanční a kompetenční sítí sloužící islámskému terorismu“.

Než jsem přijal Djibovu nabídku přidat se k iniciativě Al-Káida, dlouho jsem se rozmýšlel. Můj francouzský přítel Stéphane Brioncet, kterého také oslovil, z principu odmítl. Instinktivně jsem sdílel jeho výhrady, ale